

NIECNOTLIWY (107) *ai*

Zawsze w pisowni łącznej.

e oraz o jasne.

sup najniecnotliwszy (1).

sg m N niecnotliwy (27). ◊ *G* niecnotliw(e)go, najniecnotliwsz(e)go (4). ◊ *D* niecnotliwému (1). ◊ *A* niecnotliwy (7), niecnotliw(e)go (3). ◊ *I* niecnotliwym (5). ◊ *V* niecnotliwy (1). ◊ *f N* niecnotliwą (5). ◊ *G* niecnotliwój (2); -ój (1), -(e)j (1). ◊ *D* niecnotliw(e)j (1). ◊ *A* niecnotliwą (4). ◊ *I* niecnotliwą (4). ◊ *V* niecnotliwą (1). ◊ *n G* niecnotliw(e)go (1). ◊ *D* niecnotliw(e)mu (1). ◊ *pl N m pers* niecnotliwi (7). *subst* niecnotliwé (5); -é (1), -(e) (4). ◊ *G* niecnotliwych (11). ◊ *A m pers* niecnotliwe (6); -e (1), -(e) (5). *subst* niecnotliwé (6); -é (1), -(e) (5). ◊ *N a. A subst* niecnotliw(e) (1). ◊ *I m* niecnotliw(e)mi (3) *MurzNT, Mącz, Górndworz*, niecnotliwymi (1) *GroicPorz* -ęmi (1), -(e)mi (2).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVII w.

Niemoralny, skłonny do złego; scelestus Vulg, PolAnt, Mącz, Cn; nequam PolAnt, Calag, Cn; iniquus Vulg, PolAnt; nefandus Mącz, Calep; flagitiosus, improbus, nefarius Mącz, Cn; facinorosus Calep, Cn; impius, pessimus, pravus Vulg; abominandus, detestabilis, immanis, indignus, infandus, infestus, maleficus, posterior, vitiosus Mącz; columnarius, consceleratus, contaminatus, ignavus, impuratus, impurus, iniurius, iniurus, lautumiarius, maculosus, perditus, profligatus, propudiosus, scelerosus Cn (107) : Maleficus, Złośliwy/ Niecnotliwy. Mącz 116c, 129b, 244c [2 r.], 314d, 371b, 500a; Calep 405a, [693]b.

a. O ludziach (64) : *MurzNT* 61 [2 r.]; Iełliby z niecnotliwymi ludźmi/ z Błazny/ s koftyrami obcował/ á w thym długo trwał. *GroicPorz* 14v; Ale my doznaliśmy te żydy władney rzeczy nie być winne śmierci/ ná kroraliśmy [!] ie zdáli/ za podźczuwaním nayniecnotliwżego człowieká Amáná. *Leop Esth* 16/15, *2.Reg* 4/11, *Iob* 9/20, 29, *2.Mach* 4/40, 8/32; Zony ich źzalone są/ á dźcieci ich niecnotliwe/ y potomstwo ich przekłete. *BibRadz Sap* 3/12, *1.Mach* 1/36, *2.Mach* 8/32; *OrzRozm* M2v; Quo testator esset poena improborum, Aby tym yawnieyża była kaźń niecnotliwych ludzi. *Mącz* 452b; Y widamy więc owo ludzie niecnotliwé/ vrodą/ kftałthem/ gładkością ośobną *Górndworz* L14v, I2, O3, S3, L17v; *BudBib Sap* 3/12, *1.Mach* 1/36; Ná ośtátek iá zabił mowiac niecnotliwa/ A tákieź tho oyczyźnie fwey y mnie życźliwa. *PaprPan* Hh; *KochPs* 31, 81; *KochMRot* B3; *KochPieś* 50; *ArtKanc* D13; iednému Służce rząd zdác/ nád wźytkim/ ták niecnotliwému. *GosłCast* 64.

W połączeniu szeregowym (1): niemáź ták niepowfcięgliwego/ złego/ á niecnotliwego ná świcie człowieká/ ktoryby fie [...] chciał do thego przyznác/ iż iest thákim *Górndworz* Ee8v.

W przeciwstawieniach: »cnotliwy, bez winności ... niecnotliwy« (2): Ale wolę bez winności od wáźzych rąk zginác/ Niź przed Bogyem/ y przed ludźmi niecnotliwą śłynác. *KochZuz* A3; *Górndworz* Gg2v.

W charakterystycznych połączeniach: niecnotliwy(-a, -e, -i) człowiek (5), dzieci (2), jędza, ludzie (11), mąź (3), mężczyzna, rada, służka, syn, wyga, Żydz; być niecnotliwym (2), słynác, sta(wa)ć się (2).

Wyrażenia: »niecnotliwy łotr« (1): więtfzy to dziw v mnie/ iżeś ty wefoła/ Miefzkáiąc z niecnotliwym takim łotrem z goła. *RejZwierz* 34.

»niecnotliwy morderz« (1): Ex illorum nefaria caede unus restat, Z onych niecnotliwych morderzów yeden yelzce zoftawa. *Mqcz* 419d.

»złośnik niecnotliwy« (1): Widzę ten świętokraycá/ złośnik niecnotliwy/ Bárzić ná myśli/ niż ia *GosłCast* 63.

Szeregi: »bezbożny i niecnotliwy« (1): y winuie Károlftádyufzá: iż ták był bezbożnym/ y niecnotliwym człowiekie^m/ iż nie wierzył/ áby ieden BOg był *ReszPrz* 75.

»cnotliwy abo niecnotliwy« (1): pirwey czynimy cnotliwie/ ábo niecznotliwie/ toż potym ftawamy fie/ ábo cnothliwemi/ ábo niecnotliwemi. *GórnDworz* Ff2v. [*Ponadto w przeciwstawieniach 2 r.*]

»zły (a. złośliwy), (a, i) niecnotliwy« (5): *BielKron* 61v; Vitium oblatum est Virgini olim a nescio quo improbo, Zgwałcona yeft dawno przed tym/ nie wiem przez kogo złośliwego/ niecnotliwego. *Mqcz* 262c; *GórnDworz* H8; *NiemObr* 150; *ReszPrz* 75. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

W przem (5) : ktorzy ná koniec/ ná ciáło y ná krew páńfką/ rozpułćili iádowity y niecnotliwy ięzyk fwoy *OrzList* d2v; ktory [...] ręką fwą niecnotliwą/ pokrużył y zárzućił ciáło Páńskie *OrzList* d3, b2v; *RejZwierc* 151v; Te Myłzy niecnotliwe co ten kray fzárpáią/ Wierz mi że ci Kotowie czyfcie ich drapáią. *PaprPan* Z2.

Przem (6) : Przetoż ty Orle więcey fie nie vkázuy/ áni fkrzydłá twoie ftráffliwe [...] y páznokce [!] twoie niecnotliwe *Leop* 4.*Esdr* 11/45; Pátrzayze iáko niecnotliwy/ tę fol Páńfką á ty zyarnká iego/ niefláchetnie niłzczy á pfuie *RejPos* 338v.

W połączeniu szeregowym (2): Ale iż [fortuna] iefth niecnotliwa/ odmienna/ á nieuftáwiczna/ nigdy theż cnotliwy nie iey nie dufa *RejZwierc* 151v.

a) *W antropomorfizowanym opisie gry w szachy* (1) : A Popu zábił pyefzek niecnotliwy *KochSz* B3.

b) *O zwierzęciu (może: głupi)* (2) : *RejZwierc* 104v; O beanie niecnotliwy Pšie piekielny/ fzpetny/ łżywy. Mocnieylzy Bog niż twe wrotá *MWilcHist* E2.

αα. *W funkcji rzeczownika; improbus, nequam Calag, Cn; sceleratus Calep, Cn; impius, iniquus Vulg; carcer, carnifex, flagitium a. monstrum homini, nebulo, nefans, nequitiae a. malignissimum caput, propudium, scelus Cn* (9) : Tego [...] przez ręcę [!] niecnotliwych przybiwłfy/ zábiliłcie. *Leop Act* 2/23, *Iob* 8/22; *Calag* 98b; *Calep* 952a.

W przeciwstawieniu: »cnotliwy ... niecnotliwy« (5): *RejWiz* 99, 141v; *RejZwierc* 22; Ale przedfię wiele cnotliwy ma przed niecnotliwym *RejZwierc* 151v, 225.

α. *O kobiecie: uprawiająca nierząd* (3) : ktożby fnas ták był fzalony/ któryby miał żonę/ dzieci opuścić/ [...] á ku niecnotliwey niewieście przyftát *BielKron* 234; Pudicitiam in propatulo habet, Zbłáźniła [!] fie niecnotliwą fie ftáłá. *Mqcz* 151b; Iaz to niecnotliwa? *GosłCast* 65.

b. *O działaniach ludzkich (fizycznych i umysłowych)* (34) : Bo żaden czeladnik niema bycz od rzemieřła odrzuczon, lecz by dla fwei niewierności albo niecznotliwego zachowania, przeciwiwo panu Miłtrzewi swemu *ListRzeż* w. 32; czałtom fnym łam a łam yezdziel, [...] thedibichgo mogł bill tham fnadnyey pozicz, anyzeli wdomv, bich thą mył nyecznothliwa [...] bil myal. *LibMal* 1545/103v; A bądż ktorykolwiek że by w tym gyzechu [!] był náleżion fpalon będzie ze wfýłthką fwą máiętnoścíą: bo vftąpił á náłomił vmowy Páńskiey/ y vczyńił niecnotliwą rzecz w ludu Iřráelłkim. *Leop Ios* 7/15, *Sap* 3/14, *Ez* 38/10; nie day Boże/ bych w dom twoy plugáwy/ Miáłá iść/ zá twoie ty/ niecnotliwe

Íprawy. *RejZwierz* 46; *RejPos* 79; Owo corká moia dziewicá/ y załoźnicá iego/ wywiodę ie teraz że ie żelżyćie [!]/ [...] lecz mężowi temu nie wczynicie tey niecnotliwey rzeczy. *BudBib Iudic* 19/24; *MycPrz* II B2v; *KochSob* 66; *OrzJan* 35, 102, 105.

niecnotliwy w czym (1): áby żywot náłz złościwy/ w Íprawách swoich niecnotliwy/ przełtał wżyftkich złości swoich *ArtKanc* M16v.

W charakterystycznych połączeniach: niecnotliwy(-a, -e) fortel, myśl (umysł, zamyślenie) (5), *praktyka, rzecz* (4) *sprawa* (3), *zachowanie*.

Wyrażenia: »mord niecnotliwy« (1): O ktokolwiek będzie chciał mordy niecnotliwé/ Y domowé okróćić náiazdy *KochPieś* 2.

»niecnotliwy uczynek« = *cuspa, (abominandum a. indignum a. infandum a. nefandum) facinus, flagitium, detestabile (a. immane a. infestum a. nefandum a. nefarium) scelus* *Mącz* (13): Petrus Aloizyus fyn Páwła Papieżá zábit w Plácencyey/ y zrucon z muru o niecnotliwe wczynki *BielKron* 230, 301v, 351v; *Mącz* 89a, [114]b, d, 118d, 244c (10).

»występek niecnotliwy« (1): Scelus – Wyftępek nieczno tliwi [!], wielka złość. *Calep* 952a.

»zysk niecnotliwy« (2): Prowadz mię ścielzką fwych vchwał: do tegom ia chćiwy/ Do tego mię wiédź: niech niedbam o zyfk niecnotliwy. *KochPs* 180; *KochPieś* 36.

»żywot niecnotliwy« (2): Mucho małz vmyłł chełpliwy/ Ale żywot niecnotliwy *BierEz* N3v; *ArtKanc* M16v.

Szeregi: »bezecny i niecnotliwy« (1): Rzecząpołpolitą hándlować á sobie z niey zyłku pátrzyć nietylko ieft rzecz hániebna á fzkárada/ ále ieft bezecna y niecnotliwa *Phil* Q3.

»grzech a niecnotliwy uczynek« (2): *BielKron* 301v; *Impiatus*, *Grzechy* [!] á niecnotliwemi wczinkami pomázány. *Mącz* 301d.

»zły (a. złościwy), (a) niecnotliwy« (2): niemálz przyczyny przecz byście fwemu złemu á niecnotliwemu zámyfłeniu dofyć czynić mieli *BielKron* 249; *ArtKanc* M16v.

Synonimy: wszeteczny, złościwy, złośliwy, zły; aa. gałęźnik, łotr, łotras, łotrzyk, »nic dobrego«, obojętka, odrodek, przechyra, smard, sprośnik, szubienicznik, wszetecznik, wyrodek, zbrodzień, złoczyńca, złośnik.

Cf **BEZECNY, CNOTLIWY, NIECNOTA, NIECNY**